

HEADLINES
RADIO SHOW
TACKLING FASCINATING MODERN
CONTROVERSIES FROM
A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

Pesach

Divrei Torah

Shiur# 464 | Apr 13th 2024

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד ב

שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים.

וואקסט און בליזט.

סג. **כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך. אמאל**
איז געקומען א שליח פון ירושלים און האט דערצעהלט דעס **חתם סופר** ז"ל דאס
שרעקליכע דחקות און ארימקייט, וואס מ'ליידט דארט. האט דער **חתם סופר** געזאגט,
מ'דארף האבן בטחון אז דער אויבערשטער וועט העלפן. זאגט אים דער שליח:
מיר האבן אודאי בטחון אז השי"ת וועט העלפן, אבער וואס טוט מען ביז ער וועט
העלפן? ענפערט אים דער **חתם סופר**, דעריבער שטעהט דאך, **„בטחון בה' עדי**
עד"! מ'מוז האבן בטחון, ביז די ישועה וועט קומען, השי"ת האט מבטיח געווען
כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך.

והיה ה' מבטחו

בספר מעשה נחמיה (אות מג) מביא שנמצא כתוב בגליון המשניות הקטנים (דפוס
אמסטרדם - עם נקודות) בהם למד הרה"ק ר' נחמיה מביחאו זצ"ל כל
יום י"ח פרקים משניות וכתב שם בגליון זצ"ל: "שמעתי מאחי הקדוש רבי **נחמיהאל**
מפשיסחא על הפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' **מבטחו**", שהוא כפל
לשון. ואמר אחי שהפירוש הוא, ברוך הגבר שיהיה לו ביטחון בהשי"ת, עד שהשי"ת
יהיה בטוח בו שהוא לא יפול ממדריגת בטחונו עכד"ק ודפח"ח.

חז"ל אומרים (פסחים ק"ח.): "קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף",
וכן אמרו (סנהדרין כ"ב.): "קשה עליו זיווגו של אדם כקריעת ים סוף".

הבה נשכיל, איפוא, ונתבונן, מה הדמיון בין שני ענינים אלו, פרנסה
וזיווג, לקריעת ים סוף? מדוע דוקא שנים אלו דומים לנס ים סוף?

מבאר האדמו"ר הרבי רבי בונם מפשיסחא, זצ"ל:

- כאשר עמדו ישראל ליד ים סוף, היו במלכודת - מצד אחד המצריים,
ומצד השני הים. קיוו אז ישראל, שהקדוש ברוך הוא יעזור להם ויצילם,
על ידי מערכת מלחמה נגד המצריים, שיצליחו לברוח מפניהם, או שינצלו
בדרכים אחרים.

- נס כזה, שהקדוש ברוך הוא יבקע להם את הים, ובני ישראל ילכו
בתוכו ביבשה! זה לא עלה על דעתם כלל.

- כך אדם עורך ומסדר לעצמו המון תוכניות בעסקיו ובעניני זוגיים.
ולרוב, הדבר עולה בידו על ידי סיעתא דשמיא, ממקום שהוא לא תיכנן
מראש, ולא חשב עליו כלל.

לכן אמרו חז"ל: "קשין עליו מזונותיו וזיווגו של אדם כקריעת ים סוף..."

כג

ברכת פרץ

פרשת שמות

מבואר בפ"ק דסוטה דף י"ב שגזרת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו
שגזר פרעה ה' בשביל שאיצטגניניו אמרו לו שמושיען של ישראל במים הוא
לוקה ומתוך הפחד הגדול מאיש זה שעתיד להציל את ישראל גזר על כל הבנים
להטביען ביאור ואף על עמו גזר ע"ש בגמרא, והכל כדי להפטר מאיש הזה
דהיינו ממשה, ולבסוף ה' שבת פרעה עצמו הצילתו ופרעה עצמו גידלו בביתו,
ואותה גזרה שגזר היאורה תשליכוהו היא היא היתה הסבה שע"י זה מצאתהו

ברכת פרץ

בת פרעה ותביאהו לביתה ותגדלהו כבן, וכ"ז ללמדנו שכל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו להזינו אפילו זינו כל שהוא ממה שנגזר בשמים ולא עוד אלא שאותן פעולות שעושה למען השגת רצונו הן הם סבה לשיהי' כמו שנגזר עליו באמת וכן אחז"ל רגלוהי דב"נ אינון ערבין לי' באתר דמתבעי תמן מובילין יתי'.

וכן מצינו בהמן הרשע שכל פעולותיו שעשה למען חזק מעמדו המה היו בעוכריו להפילו דלמד"א ממוכן זה המן הנה הוא יעץ לדחות את ושתי, וע"י זה נעשית אסתר למלכה והיא היא שעל ידה היתה מפלתו כמבואר במגילה, והנה מה שיעץ ממוכן לדחות את ושתי מבואר במדרש ג' אמוראי ע"ש, ח"א מפני כי ושתי לא הזמינה את אשתו אל המשתה, ורצה לנקום בה ולחד מד"א רצה שיתחוקק חוק להיות כל איש שורר בביתו לפי שהיתה לו אשה רעה השולטת עליו ע"ש, ולחד מד"א רצה שהמלך ישא את בתו [ומבואר בתרגום שני שגם בתו הובאה אל הגי ונעשה ריח רע יוצא מפיה וכו' ויגרשוה ע"ש], וכ"ז היתה כוונת ממוכן אבל במציאות זה היתה הכנה למלכות אסתר ושעל ידה געקר המן מן העולם.

וכן במה שבא בבוקר לאמר למלך לתלות את מרדכי כך הי' כוונתו שלו בזריזותו, אבל באמת זה הי' סבה שהמלך ישאלנו מה לעשות יקר והוא ייעץ לעשות כבוד גדול מאוד [בחושבו למי יחפוץ כו' יותר ממני] והמלך יצווהו לעשות כן למרדכי, גם עיקר עשיית העץ גבוה חמשים אמה הוא הי' סבה לתלייתו כי כנראה שע"פ חוקי פרס ומדי לא הי' יכול אחשוורוש להרוג את המן דמה שגזר על היהודים לאבדם הלא הי' זה בהסכמת אחשוורוש ומה שהוא נופל על המטה הי' יכול לטעון שנפל באונס, ואנו רואין כי גמר החלטת אחשוורוש לתלות את המן היתה ע"פ דברי חרבונה שאמר גם הנה העץ אשר עשה המן לתלות את מרדכי אשר דיבר טוב על המלך עומד בבית המן, ומתוך התעוררות הכעס על הכל אמר אחשוורוש בבהילות תלהו עליו ונתלה מיד, הרי שהכנת העץ שהי' חושב המן בשביל מרדכי היא היתה הסבה לתלייתו וזהו שכתוב על העץ אשר, „הכין לו" ואחז"ל בגמרא דט"ז ובמדרש דלעצמו הכין וכמ"כ ולו הכין כלי מות חציו לדולקים יפעל בור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל.

הכלל כי כל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו אפילו כל שהוא להוסיף או לגרוע ממה שנגזר עליו בראש השנה [זולת ע"י תפלה וע"י זכיות ותשובה יכול הגז"ד להשתנות] ומה שהאדם בתחבולותיו ובהשתדלותו מצליח כמה פעמים לפעול כרצונו זה יבוא בדבר שכבר נגזר משמים שיהי' כן שגם לולי השתדלותו הי' נגמר הדבר בכי טוב לטובתו בצורה זו או כיו"ב, ויש שלא נגזר עליו דבר זה וגם כן הרבה פעמים מניחים אותו להצליח רק שלעומתו יפסיד כמות הנאה זו ממש במקום אחר ממה שהיה ראוי לו, כי לא יועיל שום השתדלות לשנות משהו מכפי מה שנגזר עליו, וכן אחז"ל ביומא דל"ה אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו אפילו כמלא נימא.

ברכת פרץ

כה

ולפעמים מניחים את האדם על בחירתו הרעה להיות מקל חובלים לאחרים כפי מה שראוי להם צער כזה, והרבה שלוחים למקום ב"ה אלא שבתור גסיון מניחים לאדם רע שיהא הוא המזיק באחרים בבחירתו [לא שנגזר שזה המזיק יעשה כן רק נגזר שזה הנזק יקבל צער כזה ואין מעכבים משמים את זה שבבחירתו בחר לעשות פורענות זו] שמגלגלין חובה ע"י חייב והוא עתיד ליתן את הדין ולבא לידי אכדון רח"ל עבור בחירתו הרעה, כי אין זה שייך לו כלל מה שהנזק חייב בדיני שמים בעונש שכזה כי הוא המזיק מזהר בלא תגנוב ולא תגזול ולא תונו וכל האזהרות שבתורה על ענינים שבין אדם לחבירו, וכן אמרו חז"ל בתענית ד"ח ע"ב בהרוגי לוד שאמרו לטוריינוס שחיק טמיא אנחנו נתחייבנו מיתה לשמים ואם אין אתה הורגנו הרבה שלוחים למקום ב"ה אלא שלא מסרנו הקב"ה בידך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך ע"ש. ואפילו בגזרת כי גר יהי זרעך בארץ לא להם שכבר נגזרה גזרה שיהא איזו עם שולט עליהם ועבדום וענו אותם, מ"מ כתיב וגם את הגוי וכר דן אנכי ובזה פלפלו הראשונים ז"ל למה נתחייבו המצריים עונש מאחר שכבר נגזר שאחד מהעמים יהא עושה כן ע"י הרמב"ן ז"ל בפ' לך לך בפסוק וגם את הגוי אשר יעבודו וכר, אבל מה שבשמים נגזר על הנזק להיות נזק פשיטא שאין בזה אמתלא כלל לפטור את המזיק.